

BEGRÄNSNING AV ANTALET UE-LED

Frågan om antalet led i underentreprenörskedjan ska begränsas har den senaste tiden varit en uppmärksammas fråga. Flera stora aktörer i samhällsbyggnadsbranschen har begränsat antalet tillåtna UE-led i entreprenadprojekt till två. Det är ingen tvekan om att långa UE-led kan orsaka problem, exempelvis för arbetslivskriminalitet, arbetsmiljö, kontroll och ekonomi. I denna artikel ska vi titta närmare på vad entreprenadrätten säger om UE-led, och vad som kan vara bra att ha i åtanke under såväl upphandlingsförfarandet som utförandet av entreprenaden.

Begränsningar och villkor för UE-led

Standardavtalen AB 04 och ABT 06 innehåller inga bestämmelser om antalet tillåtna underentreprenörer, eller någon form av begränsning av antalet led. Generalentreprenören har därmed i regel rätt att anlita underentreprenörer i flera led, förutsatt att parterna inte har avtalat om särskilda begränsningar och villkor. Sådana villkor är avsedda att regleras i de administrativa föreskrifterna under kod AFC.35 respektive AFD.35. Vanligt förekommande är exempelvis ett krav på att entreprenören ska samråda med beställaren innan en underentreprenör utses. Det kan även ställas krav på beställarens godkännande av underentreprenörer, samt att utbyte av underentreprenör inte får ske utan skriftligt medgivande. Utöver det kan specifika krav på kompetens ställas. Skälet till ovan nämnda villkor kan vara att beställaren har god kännedom om företag som utför specifika specialistarbeten. Det ger även beställaren en överblick över entreprenaden.

Flera stora entreprenörer i samhällsbyggnadsbranschen, t.ex. PEAB, Veidekke och Skanska, har på eget initiativ infört begränsningar i sina avtalsvillkor och tillämpar en generell maxgräns på två externa underentreprenörsled. Syftet har bland annat varit att öka transparensen, minska arbetslivskriminalitet samt tydliggöra kontrollen över arbetsvillkor, arbetsmiljö och ansvar.

Entreprenörsarvode i flera led

Långa UE-kedjor kan få stora ekonomiska konsekvenser i ett entreprenadavtal. Detta gäller särskilt vid entreprenader på löpande räkning, eftersom flera UE-led kan innebära kostsamma extra påslag. AB 04/ABT 06 kap. 6 § 9 reglerar självkostnadsprincipen vid löpande räkning. Enligt bestämmelsen utgår ersättning för bland annat underentreprenader, samt entreprenörsarvode beräknat som procent av kostnaderna. Detta beskriver påslag för ett led i kedjan. Om underentreprenören i sin tur anlitat en underentreprenör kan det förekomma ett påslag även där, och i nästa led, och i ledet efter det. För beställaren, som står för den slutliga kostnaden, innebär det ofta en sämre kostnadskontroll. Det kan exempelvis innebära svårigheter att bedöma en kostnads skälighet i ett tidigare led.

Även här kan parterna komma överens om att särskilda villkor ska gälla, vilket kan vara fördelaktigt för kostnadskontroll. Sådana villkor om entreprenörsarvode ska anges under kod AFC.61 respektive AFD.61 i de administrativa föreskrifterna. En vanlig skrivning är exempelvis att entreprenörsarvode inte utgår för underentreprenörers underentreprenörer. Detta sätter en gräns som gör att påslag inte förekommer i flera led.

Långa UE-kedjor och arbetsvillkor

Utöver ekonomiska konsekvenser kan långa UE-kedjor även äventyra säkerhet, arbetsmiljö och regelefterlevnad. För beställaren kan det vara svårt att identifiera vem som faktiskt utför arbetet och att kontrollera att gällande regelverk och arbetsvillkor efterlevs. En osäker arbetsmiljö med dålig riskhantering kan även leda till risk för olyckor, och undergräver dessutom kvalitet och säkerhet i offentliga upphandlingar.

Mot bakgrund av de ökade riskerna är det av vikt att regelefterlevnad säkerställs. Byggherren har enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2023:3) ett övergripande ansvar för att organisera arbetsmiljöarbetet i byggprojektet och för att Bas-P och Bas-U utses och fullgör sina uppgifter – ett ansvar som kvarstår även om byggherren utser byggarbetsmiljösamordnare. Andra åtgärder som kan minska riskerna är krav på samrådan och godkännande av underentreprenörer i AFC.35/AFD.35, strikt användning av elektronisk personalliggare, grundliga bakgrundskontroller, tydlig ansvarsuppdelning och kommunikation, språklig tillgänglighet och anonymt visuellblåsarssystem. Villkor som inte framgår av standardavtalen kan föras in under rätt kod i de administrativa föreskrifterna.

Praktiska rekommendationer

Mot bakgrund av ovan kan följande rekommendationer tjäna som vägledning för beställare och entreprenörer som vill hantera riskerna med långa UE-kedjor:

- Reglera kontroll och transparens i AFC.35/AFD.35 – Det kan omfatta krav på samråd med beställaren eller godkännande av underentreprenörer innan de anlitas, krav på skriftligt medgivande vid byte av underentreprenör, samt en uttrycklig maxgräns för antalet tillåtna led.
- Säkerställ kostnadskontroll i AFC.61/AFD.61 – För entreprenader på löpande räkning med flera UE-led kan entreprenörsarvode begränsas för att undvika påslag i flera led.
- Bygg in regelefterlevnad och riskhantering i avtalet – Villkor som inte redan framgår av standardavtalen kan exempelvis föras in under rätt kod i de administrativa föreskrifterna. Det kan handla om arbetsmiljöarbete, ansvarsuppdelning och riskminimering.
- Följ upp löpande, inte bara vid avtalsslut – Villkor för stärkt kontroll har ett begränsat värde om de inte efterlevs i praktiken, och bör därför regelbundet kontrolleras.

Kontakta oss vid frågor

Har du frågor om hur din verksamhet bäst skyddas sig i projekt med ekonomiskt osäkra motparter? Välkommen att kontakta:

Jennie Karlsson
Advokatfirman Lindahl
Senior Associate | Advokat
jennie.karlsson@lindahl.se
+46 72 357 14 05